

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Příručka dobré praxe
Inspirace pro sociální začleňování:

B

Bezpečí

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Publikaci vydal Odbor pro sociální začleňování (Agentura) MMR ČR
v rámci projektu Systémové zajištění sociálního začleňování
registrační číslo projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Příručka dobré praxe

Inspirace pro sociální začleňování:

Bezpečí

Odbor pro sociální začleňování (Agentura) MMR ČR
2021

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování

Publikace vznikla za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu Systémové zajištění sociálního začleňování registrační číslo projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605

Autoři: Bc. Petra Hubková (Profesní a osobní rozvoj asistentů prevence kriminality v Moravském Berouně, Ovlivňování bezpečnostní situace na území obce/města, Zvládnutí agresivního chování u skupin dětí a mladistvých, Synchronizace lokálních partnerů při řešení krizových situací, Nová šance pro resocializaci mužů po výkonu trestu); Mgr. Rostislav Hrdlička (Profesní a osobní rozvoj asistentů prevence kriminality v Moravském Berouně); Mgr. Lubomír Lupták, Ph.D. (Synchronizace lokálních partnerů při řešení krizových situací)

Poděkování: Mgr. Veronika Knoblochová, vedoucí odboru sociálních věcí a školství, Městský úřad Litvínov; Mgr. Veronika Havlíčková, koordinátorka protidrogové prevence a prevence kriminality, ÚMČ Praha 14; kpt. Mgr. Jan Dongres, vrchní komisař, Krajské ředitelství policie hl. m. Prahy, Odbor služby pořádkové policie; Mgr. Dana Havlínová, vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví, ÚMČ Praha 14; Dana Hrušková, terénní pracovníce pro národnostní menšiny, ÚMČ Praha 14; Bc. Tomáš Žák, koordinátor prevence kriminality, MěÚ Kolín; JUDr. Milan Fára, vrchní ministerský rada, odbor prevence kriminality, MV ČR; Petr Novák, ředitel Nová šance, z.s., Ostrava-Hrušov

Copyright © Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2021
1. vydání 2021

www.socialni-zaclenovani.cz

Obsah

- 7** Bezpečí
- 9** Profesní a osobní rozvoj asistentů prevence kriminality
v Moravském Berouně
- 14** Ovlivňování bezpečnostní situace na území obce/města
- 17** Zvládnutí agresivního chování u skupin dětí a mladistvých
- 20** Synchronizace lokálních partnerů při řešení krizových situací
- 23** Nová šance pro resocializaci mužů po výkonu trestu

- 28** Literatura
- 28** Seznam zkratk

Bezpečí

Bezpečí je jedním z nejdůležitějších faktorů našich životů. Každý chce žít v bezpečí, cítit se bezpečně, vědět, že jsou v bezpečí i naši blízcí, rodina, přátelé. Dobře se žije lidem tam, kde se cítí bezpečně. Takového stavu nelze dosáhnout pouze represí, ale zejména soustavnou a dlouhodobou politikou prevence kriminality, jejíž těžiště je na místní úrovni. Je to právě lokální úroveň, na které je třeba při znalosti specifických místních podmínek řešit konkrétní problémy. Jako nejefektivnější se jeví právě programy postavené na místní znalosti, potřebách lokality a místních možnostech jejich řešení. Na lokální úrovni se do prevence kriminality zapojují samosprávné orgány obce, orgány, které vykonávají přenesenou působnost státu, státní subjekty jako policie, ale též nestátní neziskové organizace, podnikatelské subjekty či jednotliví občané (Firstová & Zámek, 2021).

V rámci koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám poskytuje Odbor pro sociální začleňování (Agentura) Ministerstva pro místní rozvoj spolupracujícím obcím intenzivní komplexní podporu. Ta se zaměřuje mimo jiné na koordinovaný rozvoj veřejných politik v územích zejména na bázi komunitního rozvoje a participace místních aktérů. Jednou z oblastí, kterým se věnuje při spolupráci s obcemi pozornost, je i oblast bezpečnosti a prevence kriminality. Agentura poskytuje obcím poradenství v rámci lokálního partnerství při plánování opatření v této oblasti a pomáhá s přípravou projektů podávaných ve specializovaných výzvách pro sociálně vyloučené lokality (SVL).

Neziskové organizace působící na území obcí realizují např. projekty zaměřené na pomoc lidem ohroženým závislostmi nebo závislým na návykových látkách a jejich blízkým, žijícím převážně v SVL, nebo na podporu činnosti terénních pracovníků působících v SVL, kteří pracují zejména s drogovými uživateli a osobami závislými na alkoholu, příp. s patologickými hráči.

Některé projekty se zaměřují na podporu integrace osob po výkonu trestu se zacílením na řešení jejich dluhů, na zvýšení šance uplatnění na trhu práce a na snížení rizika recidivy. Jiné například na terénní práci a přímou práci v SVL se ženami, které pracují v sexbyznysu, nebo na aktivní začleňování osob, které se

dopustily protiprávního jednání nebo jsou po výkonu trestu odnětí svobody, a to tak, že je zajišťován probační program pro mladé dospělé a resocializační program pro dospělé.

Obce zapojené v koordinovaném přístupu využívají podpory k vytvoření pracovních pozic asistentů prevence kriminality, jejichž činnost má dopad například na snížení počtu páchaných trestných činů, přestupků, na zvýšení pocitu bezpečí obyvatel SVL a k vytvoření pracovních pozic domovníků – preventistů, jejichž činnost se týká prevence nejen v oblasti dodržování domovního řádu, údržby bytového fondu, standardů bezpečnosti, ale i podmínek veřejného pořádku v okolí domu ve vlastnictví obce.

K tomu, aby nástroje prevence kriminality byly skutečně účinné, je třeba multidisciplinární přístup (podpora důstojného bydlení, ochrana a podpora ohrožených rodin a dětí, podpora zdraví, zaměstnání, zamezení projevům anticiganismu aj.) i stálá komunikace se zúčastněnými aktéry a jejich participace v procesu hledání a zavádění nových nástrojů. Příklady dobrých praxí, které povedou k posílení pocitu bezpečí obyvatel, tak lze najít i v dalších tematických oblastech dobrých praxí, které tato ediční řada obsahuje.

Profesní a osobní rozvoj asistentů prevence kriminality v Moravském Berouně

Realizátor: Městská policie Moravský Beroun

Lokalita: Moravský Beroun

Ve snaze zlepšit pocit bezpečí místních obyvatel a zmírnit společenské napětí v souvislosti s užíváním veřejného prostoru zřídila Městská policie Moravský Beroun s podporou Agentury v roce 2014 dvě pracovní pozice asistentů prevence kriminality (APK).

Hlavním cílem této iniciativy bylo zlepšit pocit bezpečí místních obyvatel a zmírnit společenské napětí v souvislosti s využíváním veřejného prostoru, zejména náměstí.

Mezi problémy, které se v centru města objevovaly stále častěji, patřily drobné krádeže, mnozí obyvatelé města si stěžovali na rušení nočního klidu. Přes den se na náměstí objevovaly skupinky osob, které vedly hlasitý hovor, pokřikovaly na kolemjdoucí nadávky, vyhrožovaly jim, provokovaly je, vyvolávaly konflikty.

Práce APK má především přispívat ke zvyšování bezpečí v sociálně vyloučené lokalitě a v jejích okolí, ke snižování výskytu sociálně rizikových jevů a k podpoře nerepresivních metod práce Policie ČR i obecní policie. APK se podílejí na dohledu nad veřejným pořádkem, na mediaci vznikajících problémů již v jejich počátku, zjišťují protiprávní jednání, jednájí s lidmi a předcházejí konfliktním situacím. Jsou také motivačním faktorem pro ostatní, úspěšným zvládnutím svých pracovních povinností jsou pozitivním vzorem v místních komunitách. APK svou prací předcházejí kriminalitě, zvyšují bezpečnost a přispívají k zajištění veřejného pořádku. Pokud se obci podaří najít asistenta mezi místními obyvateli, někoho, kdo má v obci zázemí a je s ní osobně spjat, získává pro oblast bezpečí a veřejného pořádku významného spojence.

Rozhodnutí využívat nástroje prevence kriminality, mezi které patří i APK, je na zastupitelích obce a vedení obecní policie. APK je zaměstnancem samosprávy zařazeným v obecní policii ve smyslu zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů. APK tedy není strážníkem ani čekatelem, ale plní úkoly, které nejsou dle zákona o obecní policii svěřeny výhradně strážníku nebo čekateli. Měl by mít znalost základních právních norem, místních, obecně závazných vyhlášek, zároveň by měl znát způsoby a techniky předcházení konfliktním situacím, měl by ovládat vyjednávání, zvládání emočně laděných slovních útoků, umět pracovat na minimalizaci hrozeb, rizik a ohrožení ze strany osob závislých a obtížně zvladatelných. Aby mohl jít příkladem, aby uměl naslouchat, vést rozhovory a správně klást otázky a měnil zlovyky a stereotypy, musí získat vědomosti a být správně veden spolupracovníkem, mentorem.

Poté, co se město rozhodlo zřídít pozice APK a získat finanční podporu z výzvy ESF formou projektu, začali strážníci městské policie cíleně hledat vhodné kandidáty zejména mezi obyvateli SVL. Strážníci, kteří měli s těmito lidmi vytvořeny vazby při řešení jejich každodenních problémů, vysvětlovali záměr města, mluvili o projektu a popisovali výhody získání pracovního místa u městské policie, způsob spolupráce s novými kolegy a možnost se dále rozvíjet.

Při následných pohovorech, které byly součástí výběrového řízení na pozice APK, už strážníci městské policie kladli zájemcům otázky týkající se mimo jiné jejich postojů, představ o práci, minulosti a osobních zkušenostech. Vsadili tak na osobnostní předpoklady, motivaci a chuť se učit, neboť bylo zřejmé, že kýžené odborné kompetence, zmíněné výše, nebude žádný uchazeč zcela splňovat a bude potřeba, aby je postupně získal. Po přijetí do pracovního poměru hraje proto klíčovou roli vzdělávání asistenta a jeho osobní vztah s mentorem.

V Moravském Berouně se postupně počet APK navyšoval, v roce 2015 pracovali pro město celkem čtyři asistenti, časem však jejich počet kolísá podle finančních možností obce. Stává se také, že někteří asistenti práci nezvládnou, a musí proto pozici opustit, jindy se stává, že kvalitní, profesně zdatní asistenti sami místo opouštějí kvůli nízkému finančnímu ohodnocení a odcházejí za lepším výdělkem do soukromého sektoru. Zatímco v Moravském Berouně na pozici asistenta původně převládali muži, dnes již na této pozici působí dvě ženy.

Mentoring

Rozsah vzdělávání asistentů udává metodicky Ministerstvo vnitra ČR (MV ČR). Vzdělávání se zaměřuje na zvládnutí základních legislativních norem a komunikačních dovedností, morálního, etického a profesního kodexu APK, formování společensky žádoucího profesionálního vystupování na veřejnosti, trénink profesních dovedností, předcházení a zvládnutí nestandardních situací, psychickou odolnost. V Moravském Berouně se rozhodli udělat maximum pro to, aby si jejich asistenti osvojili nejenom všechny uvedené kompetence, ale aby intenzivním mentoringem s využitím koučovacích technik mohli dosáhnout i osobního růstu.

U APK je, stejně jako u každého jiného nového kolegy, důležitý proces zaučení. Ten neslouží jen k osvojení nových znalostí a dovedností odrážejících požadované kompetence, ale i k tomu, aby nový pracovník pochopil svoji roli, začlenil se do týmu a podílel se na řešení bezpečnostních problémů. Na pozici APK jsou často vybíráni muži a ženy ze SVL, nejednou z materiálně velmi skromného prostředí, které jim neposkytuje možnost dosáhnout vyššího vzdělání. Komunikace mentora a jeho přístup k APK je proto mimořádně důležitý.

V Moravském Berouně se role mentora ujal vedoucí strážník pověřený k plnění úkolů při řízení městské policie. Mentor má podle metodiky MV ČR poskytovat

přímou podporu a součinnost v terénu při předcházení společensky nežádoucím jednáním, a to cestou preventivního působení, asistent má mentora informovat o skutečnostech, které mají vliv na bezpečnostní situaci v obci a na veřejný pořádek. Má-li každodenní podpora a péče mentora podporovat zodpovědný přístup asistenta při plnění jeho každodenních povinností, je důležité nejprve dobře profesně připravit mentora a zajistit, že ke své práci bude mít komplexní kompetence.

Mentor v Moravském Berouně využívá znalosti z oblasti psychologie a sociální pedagogiky a několikaleté zkušenosti z práce na pozici strážníka. Má rád práci s lidmi nejen na ulici v roli strážníka, ale i v týmu s kolegy. Sám se dále vzdělává. Tento mentor zastává názor, že není umění rozdávat úkoly a rozkazy, skutečné umění je motivovat asistenty k tomu, aby se chtěli zlepšovat, aby cítili zodpovědnost za bezpečnost ve své lokalitě a chtěli pozitivně působit na okolí.

Mentor při zaškolování pozoroval s asistenty terén, diskutoval s nimi konkrétní situace, jichž byli svědky, vysvětloval reakce lidí a jejich důvody, ať už se jednalo o nevhodné chování, obranné strategie nebo neadekvátní agresivní reakce. Na těchto příkladech jim vysvětloval způsob správné asertivní komunikace a popisoval techniky, jak komunikovat ve vypjatých situacích.

Jeich běžný pracovní den po několikaměsíčním zapracování pak vypadal takto: asistenti přišli v 7:00 do své kanceláře na služebnu městské policie v centru města a den zahájili poradou s mentorem, na které si společně prošli předchozí den. Následně mentor představil asistentům plán činnosti na daný den, který vycházel mimo jiné i z poznatků APK získaných v terénu, a byly rozděleny konkrétní úkoly. V průběhu dne jim mentor telefonoval, aby zjistil, zda je vše v pořádku, zda asistenti nepotřebují něco konzultovat, případně se s nimi při pochůzkách setkával. Asistenti měli možnost kdykoli svého mentora telefonicky kontaktovat, pokud by potřebovali řešit nějaký problém. Během své činnosti si zapisovali do deníku důležité informace, které měli možnost sdělit mentorovi buď na konci směny, nebo na pracovní poradě. Při neshodách mezi asistenty fungoval mentor jako mediátor. Mentor průběžně vyhodnocoval činnost APK i na místě a nezapomínal chválit.

Mentor především vede a komplexně zabezpečuje činnost APK jako svých kolegů, včetně posilování jejich motivace. Protože jejich činnost také vyhodnocuje, měl by dobře rozumět potížím, kterým mohou asistenti čelit, jejich způsobu uvažování. Zároveň by měl být vstřícný vůči podnětům, se kterými se na něj asistenti obrazejí, vytvářet podmínky pro jejich osobní a profesní růst, pomoci jim předcházet pracovním selháním, pomáhat upevňovat nové návyky. Mentor by měl dávat prostor pro nové podněty z terénu a pro návrhy řešení, přispívat k vstřícné atmosféře na pracovišti a k přijetí asistentů do kolektivu městské policie.

Je tedy důležité vybrat nejen vhodného kandidáta na asistenta, ale i vhodného mentora. Jeho styl komunikace a přístup k asistentům jsou pro první měsíce, kdy se asistenti zaučují, zcela zásadní. V Moravském Berouně využíval mentor

koučovací styl vedení, který je postaven na vzájemné důvěře, zdůraznění schopností a potenciálu asistentů. Pomáhá ujasnit si, čeho mají dosáhnout a jak toho mohou dosáhnout, nabádá je k převzetí odpovědnosti za výsledky. Důležité je efektivní dotazování a aktivní naslouchání.

Sociální vyloučení vyvolává v lidech dlouhodobý stres, který zásadním způsobem ovlivňuje kvalitu jejich života. Prostřednictvím APK se daří vysvětlovat lidem v SVL potřebnost dodržování pravidel, etiky a morálky. V průběhu své činnosti mají APK možnost vybudovat si u všech místních obyvatel respekt a autoritu, stát se prostředníkem, který umí vysvětlit i naslouchat – a hlavně přispívat k pocitu bezpečí v obci, kde působí.

Hodnocení působení APK

Pro vyhodnocení působení APK v Moravském Berouně použil vedoucí strážník městské policie kvalitativní výzkum v podobě analýzy polostrukturovaných rozhovorů s místními aktéry. V rámci dotazování mezi jednotlivými APK byla velice pozitivně hodnocena možnost samotné práce u městské policie a vzdělávání s ní spojené. Asistenti nezávisle na sobě uváděli, že je pro ně velkým přínosem vzdělávání a získávání velkého množství informací. S tím také spojovali vlastní reflexi svých dřívějších chyb, neadekvátního chování a změnu pohledu na vztahy různých skupin obyvatel. Asistenti také uváděli, že tento náhled na soužití majority a Romů se snaží aktivně přenášet do svých rodin a dále do celé komunity.

Z výzkumu vyplynulo, že projekt výrazně napomohl osobnostnímu růstu APK, lépe umožňuje zprostředkovat názory na problematické chování, vysvětlovat jeho dopady, možnosti nápravy, a celkově tak přispívat k lepšímu soužití všech obyvatel města. Asistenti často ve svých komunitách působí jako vzor – člověk, který pracuje, pomáhá, je respektován kolegy i všemi obyvateli, není závislý na alkoholu, drogách ani automatech, stará se o svou rodinu, dobře vychovává své děti, je zodpovědný za utváření svého života. Členy své komunity motivuje ke změně chování a přístupu ke společnosti, které jsou součástí.

ZKUŠENOST MENTORA

„Jelikož je činnost asistentů prevence kriminality úzce provázána s jejich komunitou, kde mají působit a usilovat o změnu chování, které je příčinou konfliktů s ostatními obyvateli, bylo nutné vysvětlit novým kolegům, v čem vlastně spory spočívají, na co si část obyvatel stěžuje, jak tyto konflikty ovlivňují předsudky vůči Romům nebo obyvatelům vyloučených lokalit.

Pro práci s asistenty jsem zvolil nedirektivní způsob vedení, kdy jsem se pomocí pravidelných sezení a rozprav snažil pochopit jejich pohled na majoritu a jejich vztah k ní. Díky těmto informacím jsem mohl svým asistentům lépe popsat rozdílnost pohledu a chápání konfliktních situací, ke kterým ve městě dochází, a mohl jsem jim vysvětlit jiný pohled na život a vztah k životním hodnotám. K tomu bylo potřebné s asistenty navázat vztah důvěry, který jsem budoval na ochotě a spolupráci při hledání řešení jejich životních (rodinných) problémů a svou radou jsem jim v tom pomáhal. V mnoha případech se mi stalo, že jsem musel asistenty v další práci hodně povzbuzovat, protože ve chvílích, kdy se jim nedařilo změnit problémy v chování některých skupin obyvatel, propadali skepsi a o svých možnostech pochybovali. V takových momentech pomáhalo připomenout, že každá změna v chování lidí je během na dlouhou trať. Lidé, kteří konflikty vyvolávali, se takto také chovali dlouho, a změna tedy nemůže nastat ihned. Největší úspěch může přinést vytrvalá a dlouhodobá práce, při které budou asistenti na takové lidi působit vlastním vzorem a budou příkladem toho, jak se starat o rodinu a jak žít bez konfliktů s okolím. Hledal jsem možnosti jejich změny a cestu, jak jí dosáhnout. Uváděl jsem jim příklady z jejich vlastního života, o kterých jsme spolu mluvili, a tak je vedl ke schopnosti tyto informace předávat dál do dalších rodin. Při své práci vycházím z premisy dobrého člověka, který se díky nepříznivým životním okolnostem dostal na špatnou cestu. Lidé, kteří se dostali do obtíží, neodsuzuji, ale spolu s asistenty hledám cestu, jak jim pomoci. Pokud si lidé v bezpečném prostředí důvěry uvědomí své chyby, zastydí se sami před sebou a otevřou se, jsme schopni jim pomoci v sobě nalézt touhu, sílu a schopnost věci změnit. Člověk ve svém životě musí najít ten správný cíl, najít v něm smysl svého života. Pokud se mu to podaří, udělá první krok k tomu, aby stanoveného cíle dosáhl. Na nás je jim v jejich snaze a hledání být nápomocni a pak jim ukázat cestu, po které se k cíli dostanou. Čím více překážek se lidem na své životní cestě podaří překonat, tím jsou odolnější a schopnější, až se naučí jít svou cestou sami, bez naší opory.“

MGR. ROSTISLAV HRDLIČKA

vedoucí strážník Městské policie Moravský Beroun, mentor APK

Ovlivňování bezpečnostní situace na území obce/města

Realizátor: Město Kolín

Lokalita: Kolín

Potřeba bezpečí patří mezi základní potřeby každého člověka. Dlouhodobé zkušenosti jednoznačně ukazují, že se na boji proti kriminalitě a dalším formám nežádoucího jednání musejí podílet a spolupracovat všechny zainteresované subjekty v rámci území. Jejich efektivní spolupráce, jejímž předpokladem je i kvalitní komunikace, je při vytváření bezpečného prostředí v obci zásadní. Výsledkem je pak snížení kriminality, zvýšení pocitu bezpečí všech obyvatel obce, a tedy i zvýšení kvality jejich životů.

Podle někdejšího starosty města Kolín, Mgr. Bc. Víta Rakušana, představitel samospráv nezřídka zmiňují, že nemají dostatek nástrojů na přímé ovlivňování bezpečnostní situace na svém území. Řešením může být níže uvedený příklad, který popisuje, jak reagovat na potenciální bezpečnostní rizika a závadová jednání. Jedná se především o dobrou komunikaci, o sdílení informací odpovědnými osobami, vyhodnocování situací, plánování a realizaci konkrétních aktivit a sdílení odpovědnosti. Klíčová je úzká spolupráce všech subjektů, které v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality ve městě působí, zejména nastavení spolupráce zástupců institucí a policie.

Když se ve městě v roce 2013 vlivem řady faktorů zhoršila bezpečnostní situace, vedení města požádalo o spolupráci vedení Policie ČR ve Středočeském kraji. Vznikl pracovní tým s názvem „Bezpečný Kolín“ a začala spolupráce, která byla v té době v celé České republice zcela unikátní a která dala základ nynější podobě projektu „Bezpečné město“. Krajské ředitelství policie Středočeského kraje ve spolupráci se Středočeským krajem realizuje rovněž od roku 2014 projekt prevence kriminality „Bezpečný Středočeský kraj“ obsahující několik navzájem propojených aktivit, především lokálních projektů „Bezpečné město (obec)“.

V rámci projektu vznikla v Kolíně pracovní skupina, na jejichž jednáních se setkávají v zasedací místnosti Městského úřadu Kolín (MěÚ Kolín) starosta a místostarostové, ředitel územního odboru Policie ČR, ředitel Městské policie Kolín, vedoucí obvodního oddělení Policie ČR, vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Kolín, zástupce Probační a mediační služby v Kolíně, vedoucí oddělení sociálně-právní ochrany dětí MěÚ Kolín, vedoucí odboru obrany a krizového řízení MěÚ Kolín, koordinátor prevence kriminality MěÚ Kolín, pravidelnými hosty jsou ředitel Úřadu práce v Kolíně, ředitel Hasičského záchranného sboru Kolín a zástupci dalších složek integrovaného záchranného systému. Forma spolupráce vychází mimo jiné i z tzv. Koordinační dohody mezi Policií ČR a vedením samosprávy na místní úrovni, jež popisuje cíle, metody a formy spolupráce a pravidla sdílení informací.

Jedním ze zásadních kroků je společné plánování výkonu služby policistů, na které má vliv vyhodnocování ukazatelů tzv. hotspotů v mapách kriminality. Zástupci

městské policie, obvodního oddělení a územního odboru Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR a dopravního inspektorátu si společně strategicky rozdělují kritická místa ve městě, čímž předcházejí nesystemovému překrývání hlídek. Každé vozidlo obvodního oddělení Policie ČR disponuje i vysílačkou městské policie.

Konkrétními výstupy pracovní skupiny při změně bezpečnostní situace byly mj. absolutní zákaz herního průmyslu na území města (účinnost vyhlášky od 1. 1. 2017), stavební uzávěry na ubytovny, rozšíření kamerového systému či využití pracovních pozic asistentů prevence kriminality.

V Kolíně se také osvědčilo využívání internetu jako nástroje ke sdílení informací a ke spolupráci veřejnosti s policií. Webové stránky <http://www.bezpecnykolin.cz/> přinášejí objektivní informace o bezpečnostní situaci ve městě, vývoji kriminality, informace o bezpečnosti silničního provozu, statistiky kriminality, průzkumy veřejného mínění a další. Webovými příspěvateli mohou být všechny zainteresované subjekty v pracovní skupině. Městu přitom nejde jen o pasivní předávání informací, občané jsou žádáni o spolupráci při objasňování závažných trestných činů, jsou vyzýváni k součinnosti s policií a k upozorňování na rizikové jevy ve svém okolí. Rozsah informací i snaha o zapojení obyvatel ale vyžaduje každodenní správu webové stránky a její aktualizaci.

Dalšími kanály využívanými pro komunikaci s veřejností jsou facebookové stránky, které jsou interaktivní a vhodné zejména pro obrazové příspěvky, videa. Stránky umožňují sledovat počet sdílení a komentářů. Osvědčily se mimo jiné při pátrání po pohřešovaných osobách nebo při bezpečnostním zpravodajství. Aplikace Kolín v mobilu rovněž umožňuje přístup k informacím v rámci systému Bezpečný Kolín.

V Kolíně se podařilo dosáhnout úzké součinnosti subjektů státní správy a samosprávy podílejících se na bezpečnostní situaci v daném území města, zapojit veřejnost do bezpečnostních problémů, využívat moderní technologie v policejní práci. Inspirací se Kolínu staly zejména dobré praxe z Rakouska, Velké Británie a USA.

Podstatná byla také změna myšlení, kdy si členové pracovní skupiny uvědomili význam koordinované práce ve prospěch celku a začali uvažovat v širších souvislostech. Důležitou roli sehrála i rychlá a efektivní komunikace ve skupině, cílené směřování dohodnutých úkolů, které je možné prosadit až na úroveň referentů městského úřadu. Klíčová pro komunikaci s veřejností byla otevřenost, tedy schopnost pojmenovat problémy v oblasti bezpečnosti, ale také představit plán jejich řešení.

Dne 9. května 2018 se uskutečnil ve spolupráci s Agenturou společný výjezd ministra vnitra (Mgr. Lubomír Metnar) a ministra spravedlnosti (JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.) do města Kolín, aby se seznámili s projektem „Bezpečné město Kolín“ a účastnili se jednání pracovní skupiny Bezpečný Kolín. Ministři se setkali s vedením města a zástupci Policie ČR (ředitel Krajského ředitelství policie

Středočeského kraje brig. gen. JUDr. Václav Kučera PhD., MBA, vedoucí Územního odboru Kolín plk. Mgr. Jiří Fejfar) a seznámili se s činností policistů v rizikových zónách v Kolíně, s ukázkou analytické práce s geografickým informačním systémem (GIS) při predikci majetkové trestné činnosti a možných pachatelů, byla jim představena práce s mapou rizikových míst a činnost APK.

Jak je uvedeno na internetových stránkách projektu: *„Cílem tohoto našeho projektu „Bezpečné město“ je faktické zvýšení bezpečnosti občanů a návštěvníků města Kolín. Přínos projektu pro občany je v jasném specifikování odpovědných pracovníků za jejich bezpečnost v konkrétních lokalitách města a zjednodušení vzájemné komunikace s odpovědnými institucemi při řešení každodenních problémů.“*

Projekt Bezpečné město přispívá ke zlepšení bezpečnostní situace, ke zvýšení pocitu bezpečí obyvatel města, a tím i ke zlepšení kvality života ve městě. Zkušenost ukazuje, že koordinovaná spolupráce různých aktérů v atmosféře respektu a důvěry navíc pozitivně ovlivňuje i celkové fungování orgánů veřejné moci v celém městě.

Zvládnutí agresivního chování u skupin dětí a mladistvých

Realizátor: Městská část Praha 14

Lokalita: Městská část Praha 14, sídliště Černý Most, sídliště Hloubětín

Vytváření partiček dětí, které nemají možnost nebo motivaci trávit čas smysluplně, dělá těžkou hlavu nejedné obci. Absence zdravého využití volného času může děti svést k nežádoucím činnostem, které mohou dále přerůst v přestupky či trestnou činnost. Pokud se tento problém včas neřeší, dlouhodobě ohrozí rozvoj potenciálu dítěte (a slovy trestního práva i „mladistvého“), vede k posílení negativních stereotypů v dětech ze sociálně či ekonomicky slabých rodin a přispívá k nárůstu počtu lidí odsouzených k životu v sociálně vyloučených lokalitách. Podrobně se tomuto fenoménu věnuje vládní materiál Rozbor situace dětí a mladistvých ohrožených kriminalitou a kriminálně rizikovými jevy (Usnesení vlády č. 918 z 27. srpna 2014 ke Strategickému rámci rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014–2020 a o zřízení Rady vlády pro veřejnou správu).

K intervenci, kterou zde prezentujeme jako dobrou praxi, došlo v roce 2018 na území městské části Prahy 14. Tato městská část se nachází na severovýchodním okraji Prahy na území, které zahrnuje původní historické obce Kyje, Hloubětín a Hostavice a sídliště Černý Most I a II. Černý Most I s přibližně 1780 byty byl dokončen v roce 1980. Od roku 1985 se postupně staví jednotlivé stavby Černého Mostu II, kde bude po dokončení 5. stavby celkem asi 7270 bytů. Toto sídliště vzniklo na novém katastrálním území v roce 1987. Katastrální území zabírá čistě jen plochu sídliště, takže vykazuje jednu z nejvyšších hustot obyvatelstva na kilometr čtvereční v Praze. Na ploše 2,06 km² žije přes 24 000 obyvatel. Městská část Praha 14 provozuje činnost na základě zákona o hl. m. Praze a Statutu hl. m. Prahy, má svůj úřad, který spravuje jednotlivé agendy. Úřad městské části Praha 14 má mimo jiné zpracován Program prevence kriminality MČ Praha 14 na období 2020–2022, který je v souladu se „Strategií prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020“ a „Konceptí prevence kriminality hl. m. Prahy na léta 2017 až 2021“, a zřízení pozici koordinátorky prevence kriminality.

V prosinci roku 2017 došlo ve večerních hodinách k mimořádné situaci. V blízkosti výstupní stanice metra v Hloubětíně se popralo 30–40 dětí ve věku 13–17 let. Šetřením se Policii ČR podařilo zjistit, že se jednalo o dvě znesvářené skupiny, a to původem z Kyjí a z Karlína. Někteří aktéři a přihlížející si pořizovali záznamy dění na své mobilní telefony. V rámci prověřování byla provedena Policií ČR zpětná analýza zjištěných skutků spojených s agresivním chováním mladistvých evidovaných Policií ČR i Městskou policií hl. m. Prahy. Byla zjištěna spojitost s již dříve evidovanými násilnými skutky, které se projevovaly vzájemnými potyčkami. Postupně se tyto problémy začaly šířit z Černého Mostu a Hloubětína a bylo jen otázkou času, kdy se plně rozšíří i do dalších obvodů jiných městských částí.

Jednotlivé skupiny dětí se z počátku napadaly vzájemně mezi sebou, přičemž nezřídka tyto bitky samotní aktéři natáčeli a poté sdíleli na sociálních sítích. Motivem vzájemného napadání bylo upevnit si postavení ve své skupině. Postupně se ale agresivní chování rozšířilo i mimo skupiny a začalo docházet k napadání náhodných kolemjdoucích. Byla také zjištěna snaha napodobovat tento model chování mladšími dětmi.

Zástupce Policie ČR, specialista na problematiku menšin, proto inicioval na Úřadě městské části Praha 14 jednání, jehož se kromě radní pro oblast bezpečnosti a prevence kriminality a pracovnice odboru sociálních věcí – koordinátorky protidrogové prevence a prevence kriminality zúčastnila také terénní pracovnice pro národnostní menšiny, pracovnice oddělení sociálně-právní ochrany dětí, kurátoři pro mládež, strážníci Městské policie hl. m. Prahy – obvodního ředitelství Prahy 14 a zástupci Policie ČR z místního oddělení Kyje, zástupce oddělení tisku a prevence Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy, romská koordinátorka Magistrátu hl. m. Prahy, neziskové organizace i terénní a sociální pracovníci z organizací provozujících na území městské části Praha 14 nízkoprahová zařízení pro děti a mládež. Z jednání vznikla pracovní skupina, která se v takto širokém složení sešla ještě dvakrát.

Jednání pracovní skupiny probíhala v prostorách Úřadu městské části Praha 14 a řídila je vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví ÚMČ Praha 14. Účastníci se vzájemně informovali o situaci, navrhovali řešení a koordinovali své činnosti. Skupina naplánovala několik opatření, mj. návštěvy ve vytipovaných rodinách. Rodiny byly kontaktovány terénní sociální pracovníci a v neformálním prostředí domova byl rodičům vysvětlen problém a možné dopady rizikového chování dětí.

Zásadní bylo zapojení jednotlivých rodin a rychlý přenos informací o tom, co se děje. Byla vytvořena tzv. komunikační vlna: aby se všichni zainteresovaní o problému vzniklých part rychle dověděli, pomáhaly s šířením zpráv autority dotčených komunit, které upozorňovaly na situaci, jež vznikla. Tito respektovaní představitelé komunit podporovali rodiče, aby věnovali větší pozornost tomu, jak děti tráví volný čas.

Policie ČR, Místní oddělení Kyje, zřídila ve spolupráci se službou kriminální policie a vyšetřování pracovní minitým k objasnění již evidovaných skutků a k zamezení dalších možných násilných jednání mladistvých a dětí. Také byla posílena činnost hlídkové služby, která byla zaměřena na rizikové, předem vytipované oblasti ve služebním obvodu.

Dalším opatřením, které vedlo ke zklidnění situace, bylo to, že nízkoprahová zařízení pro děti a mládež poskytující své služby na území městské části Prahy 14 otevřeně se svými klienty o problému hovořila a preventivně na ně působila. Pracovník jednoho z nich zrealizoval anonymní dotazníkové šetření a strukturované rozhovory se svými klienty na téma agresivita. Průzkum mapoval situaci mezi dětmi a mládeží, jejich názory na probíhající potyčky i jejich znalosti možných důsledků takového chování.

Členové pracovní skupiny se později shodli na tom, že pro zvládnutí situace bylo zásadní utvořit dobře složený pracovní tým, posílit spolupráci zapojených aktérů, pracovat s jednotlivými rodinami a podstatný byl i rychlý přenos informací o situaci. Městské části se podařilo najít rovnováhu mezi represivní činností a prevencí a kombinací obou problém vyřešit. Kvalitní spolupráce zúčastněných institucí s terénními pracovníky a zástupci komunit, které na Černém Mostě žijí, i znalost místních poměrů a rodin, to vše významně přispělo k uklidnění situace. Rychlá a efektivní spolupráce mezi Policií ČR, styčným důstojníkem pro menšiny, oddělením sociálně-právní ochrany dětí ÚMČ Praha 14, terénní pracovníci pro národnostní menšiny ÚMČ Prahy 14 a pracovníky terénních sociálních programů z nízkoprahových zařízení pro děti, sjednaná původně pro řešení jednoho specifického problému, přetrvala i do budoucna.

Bret Stephenson (2012), americký terapeut pracující s rizikovou mládeží, říká: *„Každý potřebuje být na něco hrdý. A pokud se mu to nedaří nalézt ve svém obvyklém prostředí, logicky se po tom poohlédne jinde. To je jeden z hlavních motivačních momentů vstupu do pouličních gangů: moci být na něco hrdý. Gangy jsou pověstné nejenom okázalou hrdostí, ale také jejím kolektivním budováním a vzájemnou podporou. Do gangu se vstupuje také kvůli pocitu rodinné pospolitosti a někdy i kvůli ochraně, v případě, že člen vyrůstá ve velmi nebezpečném prostředí. Gangy jsou světem samým pro sebe. Mají vlastní zákony a vlastní pravidla stejně jako vlastní žargon, poznávací znamení a další typické projevy, kterými se jejich členové odlišují od ostatních mladých lidí. Žijí mimo zákon, ale přísně dodržují pravidla své vlastní subkultury. Tato pravidla a poznávací znamení se v různých částech Spojených států liší.“*

Synchronizace lokálních partnerů při řešení krizových situací

Realizátor: Město Litvínov

Lokalita: Litvínov

Město Litvínov leží na úpatí Krušných hor, v Ústeckém kraji, v okrese Most. Jedná se o obec s rozšířenou působností a s pověřeným obecním úřadem. Na jeho území se nachází jedna z největších sociálně vyloučených lokalit v celé České republice. V roce 2016 navázalo město úzkou spoluprací s Agenturou a zapojilo se do Koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám.

Město se v určitých lokalitách dlouhodobě potýká s vysokou koncentrací sociálně vyloučených osob, ke které došlo v důsledku prodeje bytového fondu a jeho ovládnutí spekulanty s byty. Vysoké náklady spojené s hluboce substandardním bydlením dále prohlubují materiální chudobu řady rodin. Část obyvatel využívá nelegální ekonomické příležitosti, často v situaci, kdy by významná část rodinných příjmů byla v případech legální práce odvedena na úhradu dluhů. Nedostatečný osobní nebo rodinný rozpočet ale i nadále vhání mnohé obyvatele do dalších nebankovních půjček.

Sídlišť Litvínov – Janov je považováno za jednu z největších SVL v České republice. Hlavním problémem v lokalitě je struktura bytového fondu, vnitřní migrace obyvatel, vysoká dlouhodobá nezaměstnanost, nízká kvalifikační úroveň obyvatel, zadluženost obyvatel spojená se závislostí na sociálních dávkách, dlouhodobě narušené sousedské vztahy, drogová problematika. Dostupnost služeb je zde výzvou, práce bezpečnostních složek je v této lokalitě velmi náročná, chybí personální a finanční zdroje, komunitní mediátoři zcela chybí. Vysoký počet dětí, které bydlí v této SVL, často neumí a ani nemůže smysluplně trávit volný čas, děti přejímají negativní vzory ze svého bezprostředního okolí, často za souhlasu nejužší rodiny nebo dalších osob, jež o ně pečují. V mnoha rodinách chybí časová strategie a plánování.

Výzkum kriminality v sociálně vyloučených lokalitách na Sokolovsku, Mostecku a v Ústí nad Labem a okolí, který realizovalo Ministerstvo vnitra ČR v rámci projektu Polis¹, potvrdil, že specifické jednání sociálně vyloučených, včetně jednání

1 Tento projekt byl spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky. Ministerstvo vnitra ČR a Policie ČR spolupracovaly se společností Člověk v tísni v rámci projektu POLIS. Spolupráce se týkala zejména přípravy a realizace vzdělávacích seminářů pro policisty, především v Ústeckém a Plzeňském kraji, které se zaměřily na problematiku sociálního vyloučení a s tím související sociálně patologické jevy a kriminalitu. Člověk v tísni a Západočeská univerzita pro ministerstvo v roce 2005 realizovaly i výzkumný projekt pod názvem Výzkum kriminality v sociálně vyloučených lokalitách na Sokolovsku, Mostecku a v Ústí nad Labem a okolí.

kriminálního a sociálně patologického, je výsledkem jejich přizpůsobení se na specifické životní podmínky, vychází z osvojení si vzorců jednání, které se v rámci tohoto prostředí utvářejí a předávají z generace na generaci.

Základem činnosti Agentury v lokalitách je vytvoření platformy – tzv. lokálního partnerství, které slouží jako prostor pro pravidelné setkávání zástupců samosprávy, státní správy, neziskového sektoru a dalších aktérů, kteří jsou nebo mohou být angažováni v procesu sociálního začleňování v obci. Lokální partnerství vzniká vždy pro určitou tematickou oblast, například pro bydlení, bezpečnost anebo třeba zdraví. Členové partnerství se setkávají na pravidelných jednáních minimálně dvakrát ročně (případně v tematických pracovních skupinách) a společně připravují strategické plány a konkrétní projekty pro podporu sociálního začleňování.

Lokální partnerství v Litvínově pro oblast bezpečnost, prevence rizikového chování a kriminality přivedlo k jednomu stolu k tvorbě strategického plánu zástupce Policie ČR, městské policie a jejich asistentů prevence kriminality, Úřadu práce ČR Litvínov, neziskové organizace působící na území města, zástupce poskytovatelů bydlení, relevantní odbory městského úřadu, zástupce komunity, zástupce škol, Probační a mediační služby.

Litvínov si uvědomil, jak důležité je vnímat bezpečnostní situaci v každé SVL v širším kontextu. Životní podmínky a jejich kvalita jsou tvořeny nejen bydlením s dodávkou tepla, vody, elektřiny, plynu, ale i životním prostředím, prostorem v okolí domu, v němž je zásadní dbát na čistotu, údržbu zeleně, likvidaci odpadů, stav komunikací, veřejného osvětlení atd. V červnu 2018 proto zastupitelstvo města schválilo již druhý Strategický plán sociálního začleňování města Litvínov, a to pro období 2019–2021. Plán se věnuje analýze SVL města v oblasti bydlení, bezpečnosti, zaměstnanosti a sociálních služeb. Soustředí se mimo jiné na problémy v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality, jako je např. kumulace sociálně patologických jevů souvisejících se sociálním prostředím. Zásadní je přitom koordinovaná a dělná spolupráce všech, kteří mohou k řešení problémů přispět.

V roce 2018 došlo v Janově ke krizi, kdy z důvodu předluženosti byl bytový dům se stovkou obyvatel odpojen od teplé vody, topení a od pitné vody. Situaci bylo třeba rychle řešit. Místní aktéři hledali pro obyvatele náhradní bydlení a jednali se společenstvím vlastníků jednotek, majiteli nájemních bytů a poskytovateli médií o uhrazení dluhů a opětovném připojení, zároveň vznášeli podněty k ústředním orgánům státní správy ve snaze řešit nastalou situaci a předejít podobným případům v budoucnu. Základním předpokladem takto koordinované pomoci byla ochota představitelů města začít sociální vyloučení řešit skutečně koordinovaně a komplexně, klíčová byla i jejich osobní angažovanost a zejména kompetentnost a dobré personální zajištění odboru sociálních věcí a školství, který je velmi dobře informovaný, zvládá náročnou koordinaci a synchronizaci jednotlivých aktérů, jejich činností a odlišných institucionálních perspektiv.

Zásadní pro tuto dobrou praxi je také to, že není závislá jen na dobré vůli vedení města, ale že je pevně ukotvena v městských politikách a odborných organizačních strukturách. Hlavním koordinujícím aktérem je tak profesionální, stabilizovaný a kompetentní tým úředníků městského úřadu – odboru sociálních věcí a školství. K dobrým výsledkům vede v Litvínově rychlá a precizní výměna informací mezi neobvykle širokým spektrem aktérů, kterými jsou kromě již zmíněných pracovníků odboru sociálních věcí a školství a dalších odborů městského úřadu také zástupci úřadu práce, mateřských, základních i středních škol, neziskových organizací, městské i státní policie, Probační a mediační služby, osadního výboru, poskytovatelů bydlení, technické služby města a další, a jejich schopnost hledat řešení pro neobvyklé problémy, specifické pro největší současnou SVL v České republice. Pravidelná setkávání v měsíčních intervalech a kritická reflexe uplatňovaných politik a opatření napříč zúčastněnými subjekty předchází možným nežádoucím dopadům vzniklých problémů, a hlavně vedou k dobrým řešením. Těmi jsou především sanace rodin a zmírňování dopadů přetrvávající krizové situace, kterou obec nemůže v dlouhodobém horizontu vyřešit sama bez systematické a výrazné státní intervence na exekutivní i legislativní úrovni.

V principu je tato dobrá praxe rozvinutím modelu lokálního partnerství, na jehož základě by měl prakticky fungovat koordinovaný přístup v SVL. Je proto přenositelná do všech obcí, v nichž lokální partnerství nebo ekvivalentní platforma pro místní aktéry funguje. Vyžaduje si však silného, nestranného a trpělivého koordinátora (ideálně silný sociální odbor obce), který bude systematicky a dlouhodobě vytvářet vazby a udržovat informační toky mezi všemi místními aktéry a který bude ochoten hledat řešení problémů společně s nimi. Klíčové pro tuto praxi je také udržování vertikální komunikační linie se státními strukturami a vůle extrahovat z místních praxí impulsy pro změny a rekonfiguraci veřejných politik na státní nebo krajské úrovni, a to navzdory případnému odporu konzervativních byrokratických struktur ke změnám či jejich selektivní slepotě vůči místním specifickým problémům.

Obdobně jako u ostatních příkladů dobré praxe se i zde potvrzuje, že klíčem řešení náročných situací je v první řadě spolupráce všech, kteří mohou z různých pozic k nápravě přispět. Skutečnost, že aktéři nejednají sami při řešení jednotlivých problémů, ale jejich aktivity jsou koordinovány s ostatními, způsobuje synergický efekt, kdy dosažené výsledky jsou lepší, než by byla suma výsledků jednotlivě konajících aktérů.

Nová šance pro resocializaci mužů po výkonu trestu

Realizátor: Nová šance, z. s.

Lokalita: Ostrava, Ostrava-Koblov

Důležitým nástrojem prevence recidivy páčání trestné činnosti osob propuštěných z výkonu trestu odnětí svobody i nástrojem resocializace a integrace je postpenitenciární péče. Postpenitenciární péče je chápána jako prostředek sekundární a terciární prevence kriminality, jejímž cílem je rehabilitace propuštěných osob, omezení jejich sociálního vyloučení, zvýšení kvality jejich života a začlenění zpět do společnosti.

Ukončením výkonu trestu není proces resocializace dovršen, ale je nutné v něm pokračovat. V systému postpenitenciární péče jsou důležité nejen subjekty veřejné správy, ale i nestátní neziskové organizace. Nezisková organizace Nová šance, z. s., je jednou z nich. Působí na území České republiky, ale především v oblasti severní Moravy a Slezska. Od roku 1999 sídlí organizace v areálu bývalých kasáren v Ostravě-Koblově. Hlavní náplní organizace je resocializace mužů po výkonu trestu a jejich návrat do společnosti. Svou činnost zaměřuje také na hledání účinných forem snižování recidivy a na efektivnější adaptaci propuštěných mužů z výkonu trestu.

Velmi často se stává, že lidem po výkonu trestu chybí zázemí rodiny, nemají se kam vrátit, kde bydlet, nemají práci ani příjem, a riziko recidivy jejich trestní minulosti je tak velmi vysoké. Se záznamem v rejstříku trestů a zejména po výkonu trestu jen obtížně shánějí zaměstnání, mnozí zaměstnavatelé je považují za nespolehlivé, za riziko či ohrožení. Možnost pracovat je však pro tuto cílovou skupinu velmi důležitá, společně s bydlením je pro úspěšnou resocializaci stěžejní. Nová šance, z. s., provádí úspěšnou integraci klientů prostřednictvím komplexních intervenčních aktivit.

O činnosti organizace a možnosti využití jejich služeb se klienti dozvídají od sociálních pracovníků ve věznici nebo od svých kurátorů, kteří je směřují do Nové šance s tím, že zde mohou najít první nouzovou pomoc s bydlením, neboť organizace provozuje azylový dům. První setkání s Novou šancí probíhá v kanceláři vedoucí azylového domu. Při setkání pracovníci organizace zjišťují, jaký typ a míru podpory zájemce potřebuje. K osobnímu listu, profilu uživatele služby a posudku o zdravotním stavu (a z důvodu projektového řízení i monitorovacímu listu podpořené osoby) přibýly další nutné doklady související s pandemickým stavem (testy na covid-19, resp. doklad o prodělané nemoci apod.). Dohoda je zaznamenána v písemném záznamu, přičemž již toto první jednání vede obvykle k podpisu smlouvy o poskytování sociální služby azylového domu. Následuje sestavení individuálního plánu, seznámení s domovním a sankčním řádem. Klientovi je podáno základní sociální poradenství. Celé jednání je v souladu s doporučeným postupem sociálních pracovníků a trvá zpravidla 120 minut.

Protože téměř všichni klienti přicházejí z výkonu trestu bez úložného, tedy bez finančních prostředků, poskytne jim Nová šance také potravinový a hygienický balíček, šatstvo, obuv, případně i přezůvky. V průběhu prvních měsíců poskytování sociální služby, především než si klienti s pomocí sociálních pracovníků organizace vyřídí sociální dávky, jim organizace poskytuje potravinovou pomoc, příležitostné potravinové balíčky a svačiny ze zdrojů Potravinové banky v Ostravě.

V minulých letech realizovala Nová šance dva projekty – „Nová šance pro osoby opouštějící vězení“ a „Nová šance pro integraci osob po návratu z výkonu trestu“ – financované z prostředků OPLZZ a OPZ, resp. výzvy č. 26 – Koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám. Oba projekty se zaměřovaly mj. na týdenní cykly vzdělávacích a aktivizačních seminářů (s praktickým cvičením), jejichž obsahem bylo:

- jak hospodařit s penězi a samostatně bydlet, hmotná nouze, financování životních potřeb,
- jak se nedostat do dluhů, řešení dluhů, právní minimum k občanskému zákoníku,
- prevence kriminality a problematika recidivy, trestně právní minimum,
- jak hledat a získat zaměstnání, zaměstnanecké programy, životopis, motivační nástroje,
- komunikace, spolupráce, sociální jednání a role, stereotypy, kyberšikana.

Na témata seminářů navazovaly skupinové a individuální intervence obsahující:

- skupinové tematické práce se zaměřením na rozvoj měkkých dovedností,
- pracovní poradenství,
- dluhové poradenství, individuální práce v oblasti řešení dluhů.

Nová šance zároveň zajišťuje pracovní aktivizaci účastníků ve cvičné stolařské dřevodílně, kovodílně a keramické dílně, kde mohou zájemci získat pracovní a řemeslné dovednosti v těchto oblastech:

- truhlářská a řezbářská činnost,
- zámečnická činnost a výuka údržby,
- výuka a praxe v práci s keramikou.

Po ukončení zmíněných projektů se podařilo získat dotace na další financování dílen od Magistrátu města Ostravy.

Nově nabyté dovednosti využívají klienti i při správě azylového domu: spolu s vedoucím mistrem např. opravují nábytek, opravují nářadí nutné pro úklidové a údržbářské práce v areálu. V rámci stolařské dřevodílny se zde také vyrábějí pomůcky pro nevidomé děti a děti se zrakovým postižením.

Pro uvedenou dobrou praxi jsou specifické tyto metody a činnosti:

- **RESPEKT**, kdy pracovníci respektují názory klientů, jejich způsob komunikace i oblékání. Respektují jejich věk, etnicitu, jazyk, zdravotní stav, víru, sexuální orientaci, náboženské a politické vyznání.
- **INDIVIDUÁLNÍ PŘÍSTUP**, při kterém pracovníci zohledňují osobnostní a charakterové rysy klientů, jsou si vědomi jejich schopností a možností v dané situaci. Situace každého klienta je posuzována zvlášť, je brána jako jedinečná a stejně tak se s ní i pracuje.
- **ZAMĚŘENÍ NA CELEK** umožňuje komplexní přístup ke klientovi. K situaci klienta se přistupuje v širších souvislostech, je zohledněna jeho minulost, přítomnost, vize do budoucnosti, individualita, schopnosti a možnosti. Při práci s klientem se využívá interních i externích zdrojů a spolupráce s rodinou.
- **FLEXIBILITA** znamená, že se služba přizpůsobuje aktuálním potřebám klienta.
- **MLČENLIVOST**, kterou pracovníci zachovávají, se týká všech údajů o klientovi, pracovníci zachovávají důvěrnost sdělení.
- **NABÍDKA KŘESŤANSKÝCH HODNOT** formou odborného duchovního vedení knězem z místní Římskokatolické farnosti Ostrava-Hrušov (ranní modlitby v azylovém domě) je zcela dobrovolná. Organizace spolupracuje také např. s církevní organizací Misionářky Lásky – sestry Matky Terezy z Ostravy, u kterých mají klienti možnost účastnit se aktivit společenství. Přes skromné podmínky, ve kterých řádové sestry žijí, cítí klienti zájem o svoji osobu a někteří následně docházejí sestřím pomáhat.

Individuální přístup k uživatelům služeb a zároveň pevně nastavená pravidla jsou velice důležitým aspektem k navázání kvalitní spolupráce. Klienti jsou vedeni k odpovědnosti za svá rozhodnutí a jsou organizací plně podporováni při řešení své situace, a to v oblasti bydlení, zaměstnanosti či dluhové problematiky. Během doby výkonu trestu klienti mnohdy přicházejí o kompetence týkající se např. hospodaření s financemi, pracovních návyků, komunikace s širším sociálním prostředím apod. Ve všech těchto ohledech jsou organizací podporováni, ať už v rámci poradenství, nebo v rámci možnosti využití cvičných dílen, kde se mohou naučit přijímat určitou odpovědnost, získat nové dovednosti nebo pracovní návyky, které značně ulehčují návrat do zaměstnání nebo běžného samostatného bydlení.

Organizace věnuje pozornost i volnočasovým aktivitám, které pro klienty probíhají v areálu, ale i mimo areál. V jedné z místních budov mají k dispozici velkou sportovní místnost o rozloze 70 m², ve které mají posilovnu, kulečnický, pingpongový stůl, šipky ad. Posilovnu si klienti pomáhali vybudovat sami. Dále mohou s pracovníkem v sociálních službách absolvovat výlety na kolech, která zde mají

k dispozici. Vedení organizace zajišťuje klientům také sponzorské lístky na kulturní akce, včetně různých koncertů, nebo na sportovní utkání (např. na mistrovství světa v ledním hokeji do 20 let, které se konalo v Ostravě). V roce 2020 bylo v areálu v blízkosti azylového domu slavnostně otevřeno sportovní hřiště, kde mohou hrát klienti fotbal, nohejbal, tenis atd. V areálu chovají domácí zvířectvo (slepice, králíky, ovce aj.) a na zahrádce pěstují různou zeleninu.

Není náhodou, že je podpora lidí, kteří přicházejí z výkonu trestu odnětí svobody, uvedena hned v několika tematických oblastech dobrých praxí, mj. v oblasti zaměstnanosti. Pokud se totiž podaří těmto lidem znovu zajistit domov, práci a zázemí do dalšího života, má každý dílčí úspěch nemalý dopad na život celé komunity a obce, v neposlední řadě pak také na její bezpečnost.

JEDEN Z PŘÍBĚHŮ NOVÉ ŠANCE

„V roce 2018 přišel do Nové šance, z. s., po dlouholetém trestu odnětí svobody za páchanou trestnou činnost pan Petr. Během doby strávené ve výkonu trestu mu naběhlo mnoho exekucí, neposledně za soudní procesy, zároveň bojoval s drogovou závislostí. Tak jako téměř každý klient přišel do našeho zařízení bez jakýchkoliv finančních prostředků, a tudíž neměl ani na zaplacení ubytování v našem azylovém domě.

Po příchodu na azylový dům panu Petrovi naše organizace poskytla potravinovou i materiální pomoc a balíček hygieny (mýdlo, zubní pasta, ručník...), stejně jako oblečení a obuv z našeho skladu šatstva.

Pan Petr se hned aktivně zapojoval do činností a aktivit naší organizace a od začátku měl zájem se nějak postavit na vlastní nohy, i když začínal úplně od nuly. Během šesti měsíců prošel resocializačním procesem obsahujícím různé pracovní aktivity a práci ve cvičných dílnách, které se na ploše 40 000 m² nacházejí přímo v areálu Nové šance.

Protože zodpovědně plnil všechny podmínky a stanovené cíle svého individuálního plánu, nabídli jsme panu Petrovi práci vrátného v našem areálu. Vydělal si tak částečně na zaplacení kauce na byt, hlavní překážkou pořádného startu do života a osamostatnění se ale zůstávaly exekuce. Za nějakou dobu si požádal o bydlení a povedlo se mu získat samostatný byt. V průběhu pobytu měl tento klient možnost získat a uskladnit si nábytek a zařízení bytu v našem skladu nábytku. Naše organizace a tehdejší klienti mu pak pomohli s přestěhováním do jeho nového působiště.

Pan Petr bydlí dodnes ve stejném bytě, vystřídal několik prací, ale neustále se potýká s existenčními problémy, především finančními. Obrovským úspěchem je, že se zbavil závislosti na drogách a zcela se rozloučil se svou trestní minulostí, podařilo se mu také obnovit již dříve narušené rodinné vztahy, zvláště se synem. S panem Petrem jsme v příležitostném telefonickém kontaktu a alespoň tímto způsobem diskutujeme o různých těžkostech, se kterými se dnes, už bývalý klient, potýká.“

PETR NOVÁK, Nová šance, z. s., ředitel

Literatura

- Firstová, J., & Zámecký, D. (2021). *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Stephenson, B. (2012). *Co dělá z chlapců muže*. Praha: DharmaGaia.
- Usnesení vlády č. 918 z 27. srpna 2014 ke Strategickému rámci rozvoje veřejné správy České republiky pro období 2014–2020 a o zřízení Rady vlády pro veřejnou správu.

Seznam zkratk

- Agentura** Odbor pro sociální začleňování, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
- APK** Asistent prevence kriminality
- ESF** Evropský sociální fond
- GIS** Geografický informační systém
- MČ** Městská část
- MěÚ** Městský úřad
- MV ČR** Ministerstvo vnitra České republiky
- OPLZZ** Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
- OPZ** Operační program Zaměstnanost
- SVL** Sociálně vyloučená lokalita
- ÚMČ** Úřad městské části

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Publikaci vydal Odbor pro sociální začleňování (Agentura) MMR ČR
v rámci projektu Systémové zajištění sociálního začleňování
registrační číslo projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605.

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Agentura
pro sociální začleňování